

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Hanna-Mari Savolainen & Ninja Unkuri

”Global Festival”

-Tutkimus monikulttuuristen teemojen käsittelemisestä nuorten teema-tapahtumassa

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali-ala

SAVOLAINEN, "Global Festival"
HANNA-MARI Tutkimus monikulttuurisen teemojen käsittelemisestä nuorten teema-
UNKURI, NINJA tapahtumassa

Opinnäytetyö 34 sivua + 5 liitesivua
Työnohjaaja Harri Mäkinen
Huhtikuu 2009
Avainsanat monikulttuurisuus, nuorisotyö, maahanmuuttaja, kulttuurien kohtaaminen, rasismi, ennakkoluulot, suvaitsevaisuus

"Global Festival" on laadullinen tutkimus monikulttuurisuuden käsittelemisestä nuorille suunnatussa teema-tapahtumassa. Nuoret pääsivät osallistumaan avoimeen monikulttuurisuus-iltaan nuorisokerholla, jossa toteutettiin ja käsiteltiin monikulttuurisia teemoja erilaisissa toimipisteissä. Tutkimuksen näkökulmana on valtaväestön nuorten parissa tehtävä monikulttuurinen nuorisotyö. Työn tarkoituksena oli selvittää, kuinka nuorille voidaan tuoda tietoa monikulttuurisuudesta tapahtuman avulla.

Menetelminä tutkimuksessa käytettiin arviointia sekä osallistuvaa havainnointia. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Kuusankosken nuorisotoimen kanssa ja tapahtuma pidettiin 24.1. 2009.

Tutkimus osoitti, että monikulttuurista tietoa ja kokemusta voi tuoda nuorille monin eri tavoin. Tiedon välittämisessä voi käyttää toiminnallista lähestymistapaa tai esittää kulttuureista kirjallista tietoa. Nuorten oman osallisuuden ja aktiivisuuden merkitys korostuu työssämme. Nuoriin vetoavan toiminnan tulee lähteä nuorten omista lähtökohdista sekä kiinnostuksen kohteista. Ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan syntyvät usein tietämättömyydestä joten jo tiedon lisääminen itsessään edesauttaa myönteistä suhtautumista eri kulttuureita kohtaan.

ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Social Care

SAVOLAINEN, "Global Festival"
HANNA-MARI A study on how multicultural themes can be dressed in an event for
UNKURI,NINJA young people

Bachelors Thesis 34 pages + 5 pages of appendices

Supervisor Harri Mäkinen, Senior Lecturer

April 2009

Keywords multiculturalism, youth work, immigrant, cultural interaction, racism, prejudices, tolerance

"Global Festival" is a qualitative study on dressing multicultural themes in an event for young people. They were able to attend to an open multicultural evening at the local youth club. The intention of the study was to find out how information on other cultures can be presented in an event.

In this study we used observation and evaluation as research methods. It was carried out in association with Kuusankoski youthwork. As a result we found out that multicultural themes can be dressed in various ways for example via activities or simply by presenting written knowledge. Results also showed that multicultural youth work can be effective when the work comes from the interests and points of views of young people themselves.

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

<u>1. JOHDANTO.....</u>	<u>6</u>
<u>2. MONIKULTTUURISUUDEN LISÄÄNTYMINEN NUORISOTYÖSSÄ</u>	<u>8</u>
<u>2.1 Monikulttuurisuus.....</u>	<u>8</u>
<u>2.1.1 Maahanmuuttaja.....</u>	<u>8</u>
<u>2.1.2 Kulttuurit ja niiden kohtaaminen.....</u>	<u>9</u>
<u>2.1.3 Monikulttuuristuva Suomi.....</u>	<u>9</u>
<u>2.1.4 Kulttuurien kirjo Kouvolan seudulla.....</u>	<u>11</u>
<u>2.2 Ennakkoluulot ja rasismi.....</u>	<u>11</u>
<u>2.2.1 Suvaitsevaisuus.....</u>	<u>12</u>
<u>2.2.2 Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin.....</u>	<u>13</u>
<u>2.2.3 Nuorten asenteet.....</u>	<u>13</u>
<u>2.3 Nuorisotyö.....</u>	<u>14</u>
<u>2.3.1 Monikulttuurinen nuorisotyö.....</u>	<u>15</u>
<u>2.3.2 Kansainvälisyyskasvatus.....</u>	<u>16</u>
<u>3. TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA SUUNNITTELUPROSESSI.....</u>	<u>17</u>
<u>3.1 Tutkimuskysymykset.....</u>	<u>17</u>
<u>3.2 Suunnitteluprosessi.....</u>	<u>17</u>
<u>3.2.1 Helmiaskartelupiste.....</u>	<u>19</u>
.....	<u>19</u>
<u>3.2.2 Rintanappikonepiste.....</u>	<u>19</u>
<u>3.2.3 Videonurkkaus.....</u>	<u>20</u>
<u>3.2.4 Infopiste.....</u>	<u>20</u>
<u>3.2.5 Ennakkoluulo-pelkokerroin.....</u>	<u>20</u>
<u>3.3 Tutkimusmenetelmät.....</u>	<u>21</u>
<u>3.3.1 Osallistuva havainnointi.....</u>	<u>21</u>
<u>3.3.2 Arviointi.....</u>	<u>22</u>
<u>4. TUTKIMUSTULOKSET.....</u>	<u>23</u>
<u>4.1 Miten voimme tuoda nuorille tietoa ja kokemuksia monikulttuurisuudesta</u> <u>teematapahtumassa?.....</u>	<u>23</u>
<u>4.1.1 Helmiaskartelupiste.....</u>	<u>23</u>

4.1.2 Rintanappikonepiste.....	24
4.1.3 Videonurkkaus.....	24
4.1.4 Infopiste.....	24
4.1.5 Ennakkoluulo-pelkokerroin.....	25
4.2 Nuorten kokemuksia monikulttuurisista teemoista tapahtumassa.....	25
4.2.1 Palaute tapahtumasta työntekijöiltä.....	27
4.2.2 Nuorten palaute tapahtuman sisällöistä.....	27
4.3 Oman toiminnan arviointi.....	28
4.3.1 Kehityshaasteet ja jatkotutkimuskohteet.....	28
LÄHTEET.....	32

LIITE 1

LIITE 2

LIITE 3

LIITE 4

LIITE 5

1. JOHDANTO

Suomeen muuttaa yhä enemmän ihmisiä muista maista ja kulttuureista ja sen myötä monikulttuurisuus näkyy katukuvassa yhä selvemmin. Kaikenikäisiä maahanmuuttajia asuu paljon myös Kouvolan seudulla ja erilaisiin nuorten yhteisöihin mm. koulussa ja harrastuksissa liittyy nyt myös ulkomaalaistaustaisia nuoria tai aikuisia. Kulttuurien kohdatessa nousevat helposti esiin ennakkoluulot ja joskus rasismi. Uudessa nuorisolaissa (2006) nostetaan monikulttuurinen nuorisotyö yhdeksi tärkeäksi nuorisotyön tavoitteeksi, mutta käsite valitettavasti usein ymmärretään liian kapeakatseisesti. Monikulttuurisesta nuorisotyöstä puhuttaessa yleensä tarkoitetaan työtä maahanmuuttajanuorten parissa sekä erilaiset tapahtumat ja teema-illat ovat suurelta osin maahanmuuttajille suunnattuja. Maahanmuuttajatyö on todella arvokasta, mutta huomion kohteeksi tulee ottaa myös valtaväestön nuoret, sillä kulttuurien kohtaaminen vaikuttaa myös heihin ja monilta ongelmilta välttyttäisiin jos nuorten suhtautuminen ja asenteet olisivat myönteisiä ja solidaarisia.

Halusimme toiminnallisessa tutkimuksessamme perehtyä juuri valtaväestön nuorten parissa tehtävään monikulttuuriseen nuorisotyöhön ja siihen kuinka asenteisiin voidaan vaikuttaa. Mielenkiinnon kohteenamme oli päästä toteuttamaan lukemiamme ja suunnittelemissamme teemoja ja ideoita käytännössä toiminnallisessa opinnäytetyössä. Tutustuttuamme kirjallisuuteen aiheesta päädyimme rajaamaan aiheen valtaväestön nuoriin ja aikaisemman oman kokemuksen valossa koimme siihen olevan myös Kouvolan seudulla tarvetta. Asiaa on tästä näkökulmasta tutkittu vähän, ja tutkimuksemme on ajankohtainen monikulttuurisuuden ollessa päivänpolttava puheenaihe mediassa.

Työssämme käymme ensin läpi monikulttuurisuuteen läheisesti kytkeytyviä käsitteitä, kartoitamme maahanmuuttajien osuutta väestöstämme sekä esittelemme tutkimustuloksia yleisestä asenneilmapiiristä. Seuraavaksi kuvaamme tutkimuksen etenemistä sekä tapahtuman ja tutkimuksen suunnitteluprosessia. Lopuksi esittelemme tutkimustulokset ja tuomme nuorten mielipiteitä ja ajatuksia esille.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli järjestää avoin teema-ilta seudun nuorille Kuusankosken nuorisokerholla. Tapahtumassa oli erilaisia toimipisteitä, joissa toteutuivat monikulttuuriset teemat eri tavoin. Halusimme selvittää, kuinka nuorille voi tuoda konkreettista tietoa sekä monikulttuurisia ja myönteisiä kokemuksia teema-tapahtumassa. Selvitimme myös, kuinka nuorten asenteisiin voidaan vaikuttaa sekä ennakkoluuloja hälventää. Työssämme korostuvat nuorisotyön osallistavat ja eettiset arvot, ja kaikki työmme vaiheet toteutuivat positiivisessa vuorovaikutuksessa ja myönteisellä asenteella.

2. MONIKULTTUURISUUDEN LISÄÄNTYMINEN NUORISOTYÖSSÄ

2.1 Monikulttuurisuus

Kulttuurin muodostaa muun muassa yhteisön tai yhteiskunnan yhteiset arvot, uskomukset, perinteet ja käytännöt (Vartia 2007, 178). Kulttuurista puhuttaessa saatetaan kuitenkin tarkoittaa montaa eri asiaa ja monesti kulttuuria tarkastellaankin kapeakatseisesti pelkän etnisyyden näkökulmasta. Etnisyydestä puhuttaessa tarkoitetaan ihmisen henkilökohtaista tunnetta kuulua tiettyyn ryhmään, kun taas kulttuurissa kyse on laajemmasta kokonaisuudesta, ikään kuin tietyn ryhmän kollektiivisesta tietoisuudesta, elämäntavasta sekä maailmankatsomuksesta. (Forsander 2001, 12 - 14.)

Monikulttuurisuus tarkoittaa monien eri kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja rinnakkaiseloä. Hallin (2003) mukaan ei ole olemassa yhtä tiettyä mallia monikulttuurisuudesta, vaan se muotoutuu aina paikallisesti mm. ympäristön historian sekä yhteiskunnallisen tilanteen mukaan. Käsitteen merkitys riippuu kuitenkin käyttäjän tulkinnasta. Monikulttuurisuus voidaan ymmärtää negatiivisena, epätoivottuna ilmiönä tai oikein harmonisen ideaalina kulttuurien yhteiselona. Euroopan maiden monikulttuuristuminen on väistämätöntä ja olennaisinta on, että asioista käydään aitoa rehellistä keskustelua. (Cantell 2000, 37 - 38.)

2.1.1 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ulkomailta Suomeen pysyvässä asumistarkoituksessa muuttavaa henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen (Räty 2002, 11). Syitä maahanmuuttoon voi olla monia, joista yleisimpiä ovat pakolaisuus, turvapaikan hakeminen, avioituminen ja muut perhesyyt tai paluumuutto (Salonen 2006, 21). Valtioiden rajojen aukenemisen esimerkiksi teknologian myötä maahanmuutto ei ole enää pelkästään ilmiö vaan siitä on tullut pysyvä rakenteellinen osa yhteiskuntaa (Joppke 1999, 6).

2.1.2 Kulttuurit ja niiden kohtaaminen

Kun eri kulttuurit kohtaavat joutuvat ihmiset sopeutumaan muutoksiin. Ihminen on läpi historian sopeutunut muutoksiin ja tänä päivänä muutos on kulttuurien moninaistumisessa. Monikulttuurisuus on monissa Euroopan maissa jo ennemminkin sääntö kuin poikkeus. Kulttuurien kohdatessa niin valtaväestön kuin vähemmistökulttuurinkin edustajien on muututtava. (Liebkind 2001, 13 - 14.)

Eri kulttuureissa on monia eroja esimerkiksi lastenkasvatusmenetelmissä ja arvoissa. Kulttuurit kuitenkin muuttuvat kohdatessaan. Niin uskomukset, tunteet, asenteet, arvot, käyttäytyminen kuin samaistumiskuviotkin muuttuvat uudessa monikulttuurisessa ympäristössä. Muutospaineet kohdistuvat usein vähemmistökulttuureihin mutta valtaväestöltäkin vaaditaan sopeutumista jotta molemmat osapuolet voivat säilyttää omat kulttuuriperinteensä ja elää yhdessä kulttuurieroista huolimatta. Jotta kulttuurien kohtaaminen luonnistuisi helpoiten, on hyvä luoda maahanmuuttajille hyvät kontaktit valtaväestöön. Näin he oppivat kulttuurille ominaiset tärkeimmät piirteet ja saavat mahdollisuuden tarvittavien tietojen ja taitojen oppimiselle uudessa elinympäristössään. Tässä valtaväestön asenteet ovat ratkaisevassa osassa. Jotta maahanmuuttajat sopeutuvat valtaväestön kulttuuriin, on valtaväestön opittava tukemaan heitä siinä ja joustaa mahdollisesti samalla omista ideologioistaan. (Liebkind 2001, 171.)

2.1.3 Monikulttuuristuva Suomi

Suomalainen yhteiskunta on viime vuosina kansainvälistynyt ja monikulttuuristunut. Suomen väestö on vieläkin varsin homogeeninen, verrattaessa muihin Euroopan maihin, mutta maahanmuutto lisääntyy jatkuvasti. (Launonen & Pulkkinen 2004,28.) Suomessa asui vakinaisesti vuoden 2007 lopussa 5 167 776 Suomen kansalaista eli 97,5 prosenttia väestöstä ja 132 708 ulkomaiden kansalaista eli 2,5 prosenttia väestöstä. Ulkomaiden kansalaisten määrä lisääntyi vuoden 2007 aikana 10 969 henkilöllä. Suurimmat ulkomaalaisten ryhmät olivat Venäjän, Viron, Ruotsin, Somalian ja Kiinan kansalaiset. Ulkomailla syntyneitä henkilöitä asui maassamme vuoden 2007 lopussa yhteensä 202 528 henkilöä. (Tilastokeskus 2008.)

Suomessa monikulttuurisuus näyttäytyy yleensä joko kulttuurisen moninaisuuden rikkauden ylistämisenä tai ongelmina: toiset ylistävät sitä, että Suomi on vihdoinkin kansainvälistynyt, toiset taas korostavat erilaisuuden ymmärtämisen vaikeuksia sekä valtaväestön ja vähemmistöjen yhteiskunnallista epätasa-arvoa. (Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 20 - 22.)

2000-luvulla suomalaiseen yhteiskuntaan on tullut yhä enemmän eri kulttuureja edustavia ihmisiä. Jotta yhteiskunta olisi tasapainoinen edellyttää se sitä, että suhteet eri etnisten ryhmien välillä ovat hyvät ja sitä, että niiden tulisi rikastuttaa kaikkia osapuolia. Hyvien suhteiden edellytys taas on se, että etnisten ryhmien jäsenillä on tasa-arvoinen sosiaalinen ja taloudellinen asema sekä se, että ryhmillä on mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja kehittää sitä. Etnisten ryhmien mahdollisuudet näihin riippuvat yhteiskunnassa vallitsevasta asenneilmastosta ja sen mukaisesta vähemmistöpolitiikasta. (Liebkind 2001, 9.)

Monikulttuurisuuden yleistyessä kantasuomalaiset kohtaavat yhä enemmän eri kulttuurien edustajia jokapäiväisessä elämässään niin kouluissa, työpaikoilla, harrastuksissa kuin naapureinakin. Näin ollen tulisikin tavoitella asennemuutoksia maahanmuuttajia kohtaan. Kantaväestö ei saisi leimata maahanmuuttajia etniseen ryhmään kuulumisen vuoksi, sillä eihän kukaan ole vain tietyn ryhmän jäsen vaan jokainen on ainutlaatuinen yksilönsä. Hyvät etniset suhteet muodostuvatkin vuorovaikutuksen kautta, jolloin niiden luomiseen ja laatuun pystyvät vaikuttamaan kaikki kansalaiset. Valtaväestön asenteisiin voidaan vaikuttaa myös esimerkiksi kansainvälisyyskasvatuksella. (Forsander, Ekholm, Hautaniemi, Ali, Alitolppa-Niitamo, Kyntäjä & Quoc Cuong (toim.) 2001,7.)

Euroopan Unioniin liittyttyään Suomenkin on pitänyt kehittyä avoimempaan suuntaan maahanmuuttopolitiikassaan. Väestön vapaa liikkuvuus EU-maissa ja lisääntyvä ulkomaalaisen työvoiman tarve ovat tuoneet Suomeen uudenlaisia haasteita myös maahanmuuttoa ajatellen. (Liebkind 2001,34 - 36.)

2.1.4 Kulttuurien kirjo Kouvolan seudulla

Suomen monikulttuuristuminen näkyy ilman muuta myös kuntien väestössä. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2007 päättyessä ulkomaan kansalaisten määrä Kouvolan seudulla oli 1398. Seudulle muutettiin reilun sadan hengen vuosivauhtia 1990-luvulla ja 2000-luvulle tultaessa vuotuinen maahanmuutto on noussut lähes 200. Kouvolan seudun suurimmat maahanmuuttajaryhmät ovat venäläiset ja virolaiset Näiden ryhmien jälkeen tulevat thaimaalaiset, ukrainalaiset ja turkkilaiset. Kouvolan seudulle tullaan omatoimisesti joko opiskelun, avioliiton tai jonkun muun syyn vuoksi. (Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2006.)

Kouvolaisten asenteita maahanmuuttajia kohtaan ovat tutkineet Kymenlaakson ammattikorkeakoulun liiketalouden International Business - opiskelijat. Liiketalouden toimialajohtaja Markku Puustisen (2006) tutkimuksen perusteella laatiman lehdistötiedotteen mukaan suhtautuminen ulkomaalaisiin on seudulla melko positiivista, mutta se vaihtelee eri kansallisuuksien välillä. Tutkimuksen perusteella ulkomaalaiset koettiin kulttuurin rikastuttajina, mutta rikollisen taustan omaavat maahanmuuttajat nähtiin uhkana. Myös ulkomaalaisten opiskelijoiden Suomeen tulemistä pidettiin hyvänä asiana, mutta kouvolaisten mielestä heidän pitäisi jäädä tänne myös työelämään. Tutkimus osoitti naisten asenteiden olevan lähes kaikilta osin miehiä merkitsevästi myönteisempiä maahanmuuttajia kohtaan. Ero näkyi myös ikäjaloittelussa, sillä vanhemmat vastaajat olivat nuorempia kriittisempiä ulkomaalaisia kohtaan. Myös koulutustasolla oli merkitystä vastaajien suhtautumisessa maahanmuuttajiin. Koulutustason noustessa suhtautuminen ulkomaalaisiin muuttui myönteisemmäksi. Samoin opiskelu tai työskentely ulkomailla avarsi vastaajien maailmankatsomuksen lisäksi myönteisiä asenteita ulkomaalaisia kohtaan. Vaikka Kouvolaissa maahanmuuttajien määrä on vielä melko vähäinen, ovat asenteet heitä kohtaan silti melko samanlaisia kuin Suomessa yleisestikin.

2.2 Ennakkoluulot ja rasismi

Ihmisen kohdatessa uutta ja vierasta esiin nousevat ensimmäisinä ennakkoluulot, jotka toimivat suojina ulkopuolista uhkaa vastaan sekä toimivat tilanteen

kontrolloinnin välineenä (Virrankoski 2001, 37). Virrankosken mukaan etniset ennakkoluulot ovat perusteettomia uskomuksia muiden kulttuuriryhmien jäsenistä, jotka monesti kumpuavat tietämättömyydestä ja stereotyyppioista.

Ennakkoluulot synnyttävät rasismia eli vapaasti suomennettuna syrjintää.

Rasismissa ihmiset luokitellaan ulkoisten piirteiden, kuten ihonvärin perusteella, joiden katsotaan myös kertovan mm. kyseessä olevan henkilön älyllisistä ominaisuuksista. Rasismissa puhutaankin ihmisrotujen eriarvoisuudesta. (Forsander 2001, 25 - 26.) Rotu terminä sekä siihen pohjautuva rasismi ovat edelleen sitkeästi käytössä, vaikka tieteessä on osoitettu, ettei ihmiskuntaa voida jaotella eri rotuihin. Rotuerottelun rinnalle on kuitenkin tullut rasismin uudempi muoto, jossa korostetaan rodun sijaan kulttuurieroja ja kulttuurien erillään pitämisen luonnollisuutta. Ei tiedosteta, että kulttuuri on monimuotoinen ja alati muuttuva kokonaisuus, jolla ei ole selviä rajoja. (Salonen 2006, 15 - 16.)

Rasismi voi olla näkyvää katurasismia, mikä ilmenee aggressiivisuutena tai muina vahingontekoina tai piilorasismia, joka on huomattavasti vaikeammin huomattavissa ja ilmenee pääasiassa syrjintänä mm työhönotossa sekä vaikeuksina saada tietoa omista oikeuksistaan. (Virrankoski 2001, 33.) On kyse sitten nimittelystä tai väkivallasta niin rasismi on tiedostettua vihamielistä toimintaa, jonka tarkoituksena on aina aiheuttaa vahinkoa (Jasinkaja-Lahti 2002, 29).

2.2.1 Suvaitsevaisuus

Suvaitsevaisuuden käsite on hyvin monimuotoinen sisällöltään ja tarkoitukseltaan, mutta tämän päivän monikulttuurisessa keskustelussa termiä käytetään kevyesti selvittämättä tarkemmin sen merkitystä. Monikulttuurisuus aiheena on jo itsessään arkaluontoinen ja arvolatautunut, joten on tärkeää selvittää tarkkaan mistä vuoropuhelussa on kyse. (Suurpää 2005, 41 - 42.)

Suvaitsevaisuutta voidaan käsitellä kulttuuristen vähemmistöjen sekä valtaväestön välisenä valtasuhteena, jolloin helposti suvaitsevaisuus saa negatiivisia sävyjä. Ajatellaan, että valtaväestön edustajat linjaavat mitä heidän tulee suvaita tai sietää sekä asettavat ikään kuin ehtoja ulkomaalaistaustaisille. Siitä syntyy helposti ajattelu

etnisistä vähemmistöistä passiivisina avun tarvitsijoina tasavertaisien aktiivisten toimijoiden sijaan. (Suurpää 2005, 52 - 56.)

Suvaitsevaisuus voidaan myös ymmärtää eettisesti oikeana hyveenä ja normina, joka luo nykyaikaisen ja kansainvälisen ihmisen perustan. Suurpään (2005, 43,59) mukaan solidaarisuuden tunne kuitenkin häviää, jos suvaitsevaisuus mielletään kärjistetyksi rasismien vastakohtaksi, jolloin ihmiset helposti jaetaan mustavalkoisesti rasisteihin ja suvaitsevaisiin.

2.2.2 Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin

Suomalaisten asennoitumista maahanmuuttajiin on tutkittu jo 80-luvulta lähtien, ja yleisesti vaikuttaa siltä, että asenteet ovat koko ajan muuttuneet myönteisimmiksi. Erinäisistä tutkimuksista käy kuitenkin ilmi, että suomalaiset hyväksyvät nimenomaan "osaavat" maahanmuuttajat. Korjattavaa löytyy kuitenkin vielä paljon. Työministeriön vuonna 2005 julkaiseman, Magdalena Jaakkolan teettämän tutkimuksen mukaan vain noin puolet suomalaisista hyväksyy nykyisen maahanmuuttopolitiikan ja Euroopan rasismien ja muukalaispelon seurantakeskuksen (EUMC) tutkimuksen mukaan noin 60% suomalaisista vastustaa maahanmuuttoa. (Salonen 2006, 22.)

Suomalaisten asenteisiin näyttää vaikuttavan myös vähemmistöryhmiin kuuluvien kansalaisuus. Jaakkolan mukaan myönteisimmin suhtaudutaan pohjoismaalaisiin, englantilaisiin, amerikkalaisiin sekä inkerinsuomalaisiin, kun taas kielteisen reaktion aiheuttavat somalit sekä venäläiset. Mitä enemmän eroavaisuuksia ulkonäössä, kulttuurissa tai varallisuudessa on, sitä negatiivisemmin suomalaiset suhtautuvat. Torjuvat asenteet venäläisiä kohtaan selittävät kulttuurihistorialliset syyt. (Jasinkaja-Lahti 2002, 25.)

2.2.3 Nuorten asenteet

Nuorten asenteet maahanmuuttajiin vaihtelevat sukupuolesta, iästä ja asuinpaikasta riippuen melko paljonkin. Ulkomaalaisten Suomeen tuloon suhtaudutaan niin myönteisesti kuin kielteisestikin. Osa kokee ulkomaalaiset uhkana kulttuurillemme,

niukkojen työpaikkojemme viejiksi sekä verorahojemme kuluttajiksi. Ulkomaalaiset nähdään myös toisaalta kulttuurin rikastuttajina ja apuna työvoimapulassa. Etenkin ulkomaalaiset koetaan tervetulleiksi sellaisiin töihin joita suomalaiset eivät itse halua tehdä. (Helve 2002, 189 - 190.)

Harisen (2005, 98 - 100.) mukaan nuorten suhtautuminen monikulttuurisuuteen sekä maahanmuuttajiin Suomessa on positiivisempaa kuin aikuisten suhtautuminen. Tämän hän epäilee johtuvan siitä, että lähes puolet Suomessa asuvista maahanmuuttajista on alle 30-vuotiaita, jolloin nuoret joutuvat käytännön syistäkin olemaan heidän kanssaan tekemisissä aikuisia enemmän. Näin ollen nuoret ovat myös pakotettuja ottamaan kantaa kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen muutokseen.

Monikulttuurisuuden olisi tarkoitus kuvastaa eksoottista, jännittävää ja myönteistä kehitystä kulttuurien välillä mutta esimerkiksi Suomessa se ajatellaan suomalaisuutta uhkaavaksi tekijäksi. (Harinen 2002, 98.)

2.3 Nuorisotyö

Nuorisotyötä tehdään kunnissa sekä erilaisissa järjestöissä aina nuorisojärjestöistä liikuntakehoihin sekä kirkon puolesta. Nuorisotyöntekijä kohtaa nuoren hänen omassa ympäristössään ja arjessaan kannustaen aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen sekä toimii usein myös ongelmanratkaisijana. (Cantell 2000, 88-102.)

Edellä mainitut tavoitteet määritellään myös uudessa nuorisolaissa (2006), mikä pitkälti ohjaa nuorisotyötä. Nuorisotyötä tekevillä organisaatiolla, kuten kirkolla tai järjestöillä on tietysti oma näkökulmansa työhön, ja kentältä onkin erotettavissa neljä painotussuuntaa. Sosialisatio eli nuoren liittäminen kulttuurin, yhteiskunnan sekä lähiyhteisön jäseneksi, personalisaatio eli oman minäkuvan kehittäminen, kompensatio eli erilaisten vaikeuksien ja minäkuvan tai yhteisöllisyydentunteenpuutteiden korjaaminen sekä neljäntenä vaikuttaminen ja osallisuus. Jokaisella organisaatiolla on lisäksi myös oma eettinen näkökulma sekä arvopohja, josta käsin he tekevät nuorisotyötä. (Nieminen 2007, 21 - 29.)

2.3.1 Monikulttuurinen nuorisotyö

Monet eri elementit voivat tehdä nuorisotyöstä monikulttuurisen. Selkeimpänä tunnusmerkkinä ovat maahanmuuttajat asiakkaina. Tässä määritelmätavassa on kuitenkin riskinä, että nuoret erotellaan kulttuuritaustan perusteella ja maahanmuuttajanuoria vertaillaan valtaväestön nuoriin. Nuorisotyöntekijöiden työyhteisö voi myös olla monikulttuurinen, jolloin nuorten parissa tehtävä työ on automaattisesti monikulttuurista ja nuoret pääsevät päivittäin kosketuksiin muiden kulttuurien kanssa. (Honkasalo 2007, 11 - 12.)

Monikulttuurista nuorisotyötä voidaan kuitenkin toteuttaa myös täysin yksikulttuurisessa ympäristössä. Rasisminvastainen työ sekä valtaväestön nuorten asenteisiin vaikuttaminen on myös monikulttuurista nuorisotyötä. Tämän päivän monikulttuurisissa yhteisöissä paikkaansa etsii kaikki nuoret ja sopeutumista on maahanmuuttajien lisäksi myös suomalaisnuorilla. (Honkasalo 2007, 13 - 14.)

Monikulttuurisessa nuorisotyössä on siirrytty kulttuurien sulauttamisen ja yhdenmukaistamisen ihanteesta eri väestöryhmien yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen tukemiseen. Työ lähtee ajatuksesta, että kaikki ovat lähtökohtaisesti samanarvoisia ja kaikilla on samat mahdollisuudet. Monikulttuurisen nuorisotyön punaisena lankana on tukea tasa-arvoa, yksilöllisyyttä, osallisuutta sekä olla myönteisten ja syrjinnän vastaisten arvojen roolimallina. (Cantell 2000, 98 - 102.)

Uusi nuorisolaki (2006) ottaa entistä paremmin huomioon monikulttuurisen nuorisotyön ja sen roolin muun nuorisotyön kentällä. Maahanmuuttajanuorissa on aktiivisia toimijoita, jotka voivat rohkaista muita nuoria kerhoille ja toimia ikään kuin linkkinä kulttuurien välillä. Erilaiset leirit, retket ja tapahtumat ovat myös hyvä keino tavoittaa eri kulttuuritaustaisia nuoria ja luoda suhteita valtaväestön ja maahanmuuttajanuorten välille. Kouvolassa oli tänä kesänä pilottina monikulttuurinen leiri, jossa oli sekä suomalaisia, että maahanmuuttajataustaisia nuoria. Leiri oli onnistunut, ja se on yhtenä lähtökohtana uudessa kaupungissa kehitettävälle monikulttuuriselle nuorisotyölle. Nuorisotyön voi myös viedä kouluihin erilaisten vierailuiden ja ryhmäytysten muodossa. Honkasalon (2007, 115) mukaan Suomessa työ on kuitenkin vielä lyhytkestoista ja projektiluontoista, kun juuri jatkuvuus ja

pysyvyys olisi tavoiteltavaa. Tutkimuksissa on myös tullut ilmi, ettei monikulttuurisuudesta tai rasismista juuri puhuta nuorisotyössä.

2.3.2 Kansainvälisyyskasvatus

Ennakkoluuloisuus eri kulttuureja kohtaan johtuu monesti epätietoisuudesta ja siitä aiheutuvista ennakkokäsityksistä. Näitä käsityksiä voidaan kuitenkin murtaa kansainvälisyyskasvatuksen avulla vahvistamalla tietoisuutta kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta, koulutuksella, yhteistyöllä sekä saattamalla kulttuuritietoisuuden koskemaan yhä useampia ihmisiä. (Haatainen 2004, 8.)

Kansainvälisyyskasvatusta on hyvä tehdä alueilla joissa maahanmuutto on lisääntymässä, näin ollen kulttuurien kohtaamista voitaisiin helpottaa.

Ennakkoluulojen hälveneminen jo ennen maahanmuuttajan kohtaamista helpottaa kanssakäymistä ja toisen kulttuurin ymmärtämistä puolin ja toisin.

Kansainvälisyys kasvatuksen tarkoituksena on edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset takaavat periaatteessa syrjimättömyyden sekä tasa-arvon väestöryhmästä riippumatta. Säädökset ovat kuitenkin kirjoitettua tekstiä eivätkä yksinään riitä turvaamaan ihmisten yhdenvertaista kohtelua. Ihmisten asenteisiin tuleekin vaikuttaa sekä järjen että tunteiden tasolla, jotta tasa-arvo voisi toteutua. Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena onkin se, että ihmiset hyväksyisivät toisten erilaisuuden ja oppisivat tuntemaan eri kulttuureja. Lisäksi ihmiset tulisi saattaa tietoisiksi kansojen keskinäisestä riippuvuudesta ja siitä, että tasa-arvo on oikeuden mukaisen ihmisarvon perusta. (Haatainen 2004, 8.)

Muuttuvassa yhteiskunnassamme on yhä tärkeämpää huomioida valtaväestön asenteet maahanmuuttajia kohtaan. Monissa tutkimuksissa on osoitettu että suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin ei ole paras mahdollinen ja siihen tulisi vaikuttaa nyt kun maahanmuutto on lisääntymässä. Etenkin nuorten asenteisiin tulisi vaikuttaa, jotta asenteet olisivat paremmat tulevaisuudessa. Tärkeää olisikin jo varhaisessa vaiheessa opetella kansainvälisyyden perustaitoja, vuorovaikutusta yli kulttuurirajojen sekä erilaisuuden hyväksymistä. Lisäksi ihmisen arvostamista taustasta, rodusta ja uskonnosta riippumatta tulisi korostaa. (Arvilommi 2005, 25 - 26)

3. TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA SUUNNITTELUPROSESSI

3.1 Tutkimuskysymykset

Suomi monikulttuuristuu kasvavaa vauhtia, ja kulttuurien kirjo näkyy yhä voimakkaammin myös Kouvolan seudulla. Global Festival -nuorten monikulttuurisuus illassa pyrimme tuomaan eri kulttuureita tutummiksi paikallisille nuorille sekä vahvistamaan suvaitsevaisuutta ja solidaarisuutta. Tavoitteenamme on järjestää nuorten näköinen tapahtuma, jossa nuoret voivat aktiivisesti osallistua toimintaan, viettää iltaa ystävien kanssa sekä ennen kaikkea kokea monikulttuurisuutta kaikilla aisteillaan. Tarkoituksena on myös kehittää tapahtumakonseptia Kouvolan nuorisotoimelle välineeksi monikulttuuriseen nuorisotyöhön.

Tutkimuskysymyksemme selvittää:

1. Miten voimme tuoda nuorille tietoa ja kokemuksia monikulttuurisuudesta teematapahtumassa?

Moni sosionomeista törmää urallaan nuorten parissa tehtävään työhön ja yhä useammin siihen kuuluu monikulttuurisuuden kohtaaminen. Onkin siis tärkeää selvittää kuinka tehdä monikulttuurista nuorisotyötä valtaväestön nuorten parissa sekä ennaltaehkäistä rasismia ja ennakkoluuloja. Aloitimme opinnäytetyömme yhteistyössä Kuusankosken nuorisotoimen kanssa, mutta nyt tammikuussa 2009 alkaneen kuntaliitoksen myötä työmme palvelee koko uuden Kouvolan nuorisotyön kenttää. Valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön, sillä se on luonteeltaan soveltavaa ja käytännönläheistä, mikä mielestämme sopii parhaiten nuorten kanssa tehtävän työn kuvaan. Toiminnallisen opinnäytetyön myötä pääsemme hyödyntämään oppimaamme teoriatietoa käytännön työhön sekä kehittämään myös omaa ammatillisuuttamme.

3.2 Suunnitteluprosessi

Opinnäytetyöprojektimme käynnistyi maaliskuussa 2008, jolloin sovimme yhteistyöstä silloisen Kuusankosken nuorisotoimen johtajan Leila Mikkilan kanssa. Ennen suunnittelun aloittamista tiedustelimme hänen sekä

muun nuorisotoimen henkilökunnan toiveita ja ideoita muun muassa tapahtuman sisällöstä, kohderyhmästä sekä ajankohdasta. Päädyimme pitämään tapahtuman pääasiassa yläasteikäisille nuorille Kuusankosken nuorisokerhon tiloissa.

Loppukevään vietimme kirjastoissa etsien materiaalia monikulttuurisesta nuorisotyöstä sekä keräten ohjelmaideoita.

Aloitimme aktiivisen tapahtuman suunnittelun heti lukuvuoden alettua syyskuun alussa. Meillä oli heti selkeä visio tapahtuman

toiminnallisesta sekä osallistuttavasta luonteesta. Päätimme perustaa tilaan erilaisia toimintapisteitä, joissa nuoret voivat käydä omaan tahtiinsa.

Tapahtumassa halusimme käsitellä kulttuureja joiden edustajia asuu tällä seudulla.

Pisteiden lisäksi monikulttuurisuus tulisi näkymään myös paikan sisutuksessa ja somistuksessa, johon otimme vaikutteita Allianssi ry:n

Kaikki erilaisia, kaikki samanarvoisia -kampanjasta. Syksyn aikana myös tapahtumapäiväksi varmistui perjantai 24.1.2009, jolloin kerhotiloissa

toimii nuorisokahvila Sirius kello 18.00–24.00. Ajattelimme, että meidän tapahtuman järjestäminen samana ajankohtana on hyödyksi molempien osapuolien kävijämäärälle.

Yhteistyökumppanit olivat erittäin tärkeässä roolissa tapahtumassamme. Heiltä saimme mm. arvokkaita ideoita, materiaalia sekä avustuksia pieneen, vain parin sadan euron budjettiimme. Pyyteettömästi avustaan saamme kiittää Kuusankosken nuorisotoimea, Kouvolan nuorten ehkäisevän päihdetyön yksikköä Motiimia, Allianssi ry:tä, Suomi-Venäjä seuraa sekä Suomen punaisen Ristin Kouvolan piiritoimistoa. Mukana illassa toimi myös nuorisokahvila Siriuksen henkilökunta, joka ystävällisesti lainasi meille auttavia käsiään illan aikana. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän opiskelija Jarkka Salminen puolestaan suunnitteli meille tapahtuman julisteen. Budjetinkin saimme pidettyä alhaisena juuri yhteistyökumppaneiden sekä omien perheenjäsentemme lahjoitusten ansiosta. Tarkoituksena olikin pitää tapahtuma pienimuotoisena iltamana, jollaisia kerhot voivat tulevaisuudessa järjestää myös pienille ryhmille.

Toimintapisteinä tapahtumassamme on neljä; helmiaskartelu, rintanappikone, videonurkkaus sekä infopiste. Nuorilla oli mahdollisuus käydä tutustumassa niihin

omaan tahtiin meidän ollessamme pisteillä apuna tai vain keskustelukumppanina. Illan aikana teimme aktiivisesti havaintoja ja jututimme nuoria tapahtuman teemoista. Ohjelmaan päädyimme sisällyttämään toimintapisteiden lisäksi myös biljardikilpailun palkintoineen sekä illan lopuksi Kouvolalaisen popbändin esiintymään, jotta tarjolla olisi monipuolisesti virikkeitä. Valitettavasti viime hetken sairastapauksen vuoksi bändi ei päässyt paikalle, mutta tilalla pidimme ennakkoluulo-pelkokertoimen.

3.2.1 Helmiaskartelupiste

Helmiaskartelupisteessä nuoret saivat tehdä puisista helmistä kaulakoruja tai rannekoruja oman mielensä mukaan. Pisteeseen on varattu erivärisiä puisia helmiä sekä joustavaa lankaa johon helmet voi pujotella. Jokainen nuori saa itse tehdä mieleisensä korun. Tarkoituksena tässä pisteessä oli nähdä eri kulttuurien yhtäläisyyksiä ja sitä, että monet ulkoiset asiat voivat olla eri kulttuureissa samoja. Pisteeseen ympäristöön toimme rekvisiittaa, joka edusti eri kulttuureja ja kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Esillä oli eri kansalaisuuksien pienoismalleja, maatuskoja, kiinalainen perinneasu, afrikkalainen vyö sekä taulu, joka ilmensi kulttuurien kohtaamista. Keskeistä tässä pisteessä oli saada nuoret ymmärtämään, että eri kulttuurien edustajat arvostavat monesti samoja asioita kanssamme ja ettei esimerkiksi ihonväri tai pukeutuminen määritä sitä, millainen ihminen oikeasti on.

3.2.2 Rintanappikonepiste

Ajatuksenamme oli tehdä tapahtumassa jotakin nuoria kiinnostavaa ja heidän ikäisilleen tyypillistä. Tästä saimmekin ajatuksen tehdä rintanappeja, jotka kuitenkin edistäisivät monikulttuurisuutta. Saimme Allianssi Ry:ltä idean käyttää Kaikki Erilaisia, Kaikki Samanarvoisia -kampanjaan tehtyjä rintanappipohjia. Nämä sopivat teemaamme täydellisesti. Lisäksi käytimme saman kampanjan Outo Jengi peliin tarkoitettuja kuvia. Käytännössä nuoret leikkaavat arkeilta haluamansa kuvan, jonka jälkeen neuvomme heitä rintanappi koneen käytössä. Koneen avulla rintanappi tehdään helposti, ja näin nuori pystyy itse sen tekemään. Rintanappien tarkoituksena oli saada nuoret ilmaisemaan mielipiteitään erilaisuudesta ja sen merkittömyydestä.

Mielipiteiden ilmaiseminen oli tässä muodossa sopivaa, sillä näin saatiin ääni kuuluviin ilman, että kenenkään tarvitsee mitään sanoa.

3.2.3 Videonurkkaus

Pyrimme saamaan tapahtumaan mahdollisimman monipuolista ohjelmaa ja mukaan myös ns. passiivisempaa tekemistä. Nuorten on hyvä myös hetkeksi hengähtää ja koota ajatuksiaan illan teemoista. Elokuvan katsominen luo siihen hyvät ja turvalliset puitteet. Videonurkkauksessa oli valittavana kaksi elokuvaa Forrest Cump sekä Happy Feet. Molemmissa elokuvissa on teemana suvaitsevaisuus, ja ne ovat sallittuja kaikenikäisille. Elokuvat pyörivät videonurkkauksen televisiossa ja nuoret saivat mennä niitä katsomaan halutessaan muun ohjelman ohella.

3.2.4 Infopiste

Halusimme mukaan infopisteen, jossa nuoret saisivat konkreettista tietoa eri kulttuureista. Teimme infopakettit Venäjän sekä Kiinan kulttuureista, sillä maahanmuutto ko. maista on lisääntynyt Kouvolan seudulla. Tiedot kulttuureista painottuivat enemmänkin kulttuuria edustavien henkilöiden tapakulttuureihin, sillä emme halunneet kokonaisvaltaista tietopaketti maiden historiasta tai maantiedosta. Näiden infotaulujen lisäksi pisteellä oli vieraskielisiä lehtiä ja esimerkiksi somaliankielistä materiaalia. Näiden tarkoituksena oli tuoda nuorille tutuksi ehkä vielä vieraalta tuntuvia elementtejä, kuten ulkomaankielisiä tekstejä.

3.2.5 Ennakkoluulo-pelkokerroin

Pelkokerroin idea lähti siitä, että tapahtumaan piti saada nopeasti jokin lisäohjelma bändin peruttua tulonsa. Lisäksi halusimme tapahtumaan jotain, johon nuoret varmasti lähtisivät mukaan. Ajatuksena oli tarjota nuorille jotain, joka näyttäisi epäilyttävältä ja jopa vastenmieliseltä, mutta olisi kuitenkin ihan hyvän makuista. Tarkoituksena siis hälventää ulkoisten piirteiden synnyttämiä ennakkoluuloja. Tarjolla on elintarvikevärillä värjättyä riisipuuroa, värjättyä jogurttia, johon sekoitimme auringonkukansiemeniä sekä rusinoita, maksalaatikkoleipiä sekä hedelmämehua,

johon oli lisätty ruusunmarjavadelmasosetta. Siis aivan perinteisiä nuorillekin tuttuja makuja, mutta uudella ulkonäöllä ja yhdistelmillä. Pelkokerroin toteutetaan vapaaehtoisille ja niin ettei ruokalistaa kerrota etukäteen. Jokaiselle nuorelle annetaan valmiit samankokoiset annokset eteensä ja tarkoituksena on syödä tai juoda ne mahdollisimman nopeasti. Ensimmäiseksi ja toiseksi tulleet palkitaan pienillä palkinnoilla kannustimena rohkeuteen ja ennakkoluulottomuuteen.

3.3 Tutkimusmenetelmät

Suoritimme kvalitatiivisen tutkimuksen, jonka menetelminä käytämme osallistuvaa havainnointia sekä arviointia. Arviointiin osallistuvat sekä nuoret, että nuorisokahvila Siriuksen henkilökunta täyttämällä laatimamme arviointikaavakkeen.

Tutkimuksessamme tieto kumpuaa henkilökohtaisista kokemuksista, joten arviointi on tarkoitukseemme sopiva väline. Muiden arvioiden lisäksi suoritamme myös itsearviointia. Toiminnallisen luonteensa vuoksi tutkimukseemme soveltuu myös osallistuva havainnointi, sillä tarkkailun lisäksi olemme myös aktiivisina toimijoina nuorten ohjaajina, kannustajina sekä keskustelukumppaneina.

Menetelmien suhteen olemme ottaneet huomioon myös eettisyyden. Kerromme mitä tarkoitusta varten arviointi tulee ja että sen antaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Painotamme myös, että vastausten hyödyntäminen on luottamuksellista ja he pysyvät nimettöminä. Arviointilomake on myös lyhyt ja vapaamuotoinen, jotta nuoret siihen helposti tarttuisivat.

3.3.1 Osallistuva havainnointi

Havainnoinnin avulla saadaan todellinen tieto siitä mitä tapahtuu ja toimivatko havainnoitavat niin kuin he sanovat toimivansa. Asennoitumisen ja puheen taso eroaa usein arjen toiminnan tasosta ja havainnoinnilla pystytäänkin välttämään keinotekoisuus. Se on tehokas keino saada ensikäden totuudenmukaista tietoa yksilön tai ryhmän käyttäytymisestä. Havainnointi mahdollistaa luonnollisen ympäristön ja ns. todellisen elämän tutkimisen, minkä vuoksi se soveltuukin hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi. Havainnoinnin varjopuolina kuitenkin on, että tietoa ei

useinkaan pysty heti tallentamaan vaan se kirjataan ylös myöhemmin muistinvaraisesti sekä havainnoija saattaa itse vahingossa muuttaa tilanteen kulkua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 207 - 209.)

Osallistuvaa havainnointia käytetään juuri kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä. Tyypillistä on, että havainnoija osallistuu toimintaan tutkittavien ehdoilla. Osallistuva havainnointi suoritetaan kenttätutkimuksena, jossa havainnoija pyrkii pääsemään mukaan ryhmään myös vuorovaikutuksellisella tasolla. Osallistumisen aste voi kuitenkin vaihdella. Täydellisessä osallistumisessa syntyy usein kuitenkin ristiriitoja; osallistuja kuuluu aidosti ryhmään, mutta samalla tarkkailee ja kerää tietoa muista jäsenistä. Kun osallistuja on vain havainnoijana, on helpompi lähestyä tutkittavia. Heti alkuun on hyvä kertoa havainnoinnin tarkoitus, jonka jälkeen tutkija liittyy ryhmään. Hän osallistuu muiden tavoin toimintaan, muttei on enemmän juuri tarkkailijan roolissa. On syytä myös muistaa pitää suorat havainnot erillään omasta tulkinnasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 211 - 212.)

Kerromme nuorille, että tapahtuma on osa opinnäytetyötämme ja teemme toiminnasta havaintoja. Kehotamme heitä myös käymään toimipisteillä täysin siinä järjestyksessä ja siihen tahtiin kuin vain itse haluavat. Olemme kuitenkin aktiivisesti pisteillä läsnä auttelemassa ja juttelemassa. Tapahtuman avoimen luonteen vuoksi meillä ei voi olla mitään tiettyä havainnointisuunnitelmaa vaan toimimme täysin tilanteen mukaan.

3.3.2 Arviointi

Tavoitteena on selvittää, kuinka olemme onnistuneet tuomaan tapahtumassamme tietoa monikulttuurisuudesta ja eri kulttuureista sekä olemmeko pystyneet luomaan suvaitsevaisuuteen kannustavan ilmapiirin ja ympäristön. Arviointia pyydämme sekä nuorilta itseltään sekä muulta henkilökunnalta. Osana arviointia arvioimme myös itse, miten voimme työssämme vaikuttaa nuorten asenteisiin.

Tarkoituksena on, että jokaisella toimipisteellä on monikulttuurisia virikkeitä, joista nuoret voivat keskustella keskenään sekä meidän kanssamme. Kerromme valitsemistamme teemoista, mutta pyrimme luennoinnin sijaan herättämään avointa

keskustelua. Pyydämme nuoria myös rohkeasti ilmaisemaan mielipiteitään sekä esittämään mieleen nousevia kysymyksiä ja tavoitteenamme onkin luoda turvallinen ilmapiiri, jolloin nuorten on helppo lähestyä meitä.

Illan loppupuolella laitamme nimettömät palautelomakkeet ja laatikon ovelle ja pyydämme nuoria laittamaan ajatuksiaan paperille. Henkilökunnalle jaamme myös erilliset lomakkeet täytettäväksi. Kehotamme osallistujia kirjoittamaan vapaamuotoisesti mielipiteitään illan teemoista, toimipisteistä sekä siitä, saivatko he uutta tietoa tai pistikö jokin asia erityisesti miettimään omaa suhtautumistaan. Muistutamme vielä, että palautteet käsitellään luottamuksellisesti opinnäytetyötarkoitukseen.

4. TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Miten voimme tuoda nuorille tietoa ja kokemuksia monikulttuurisuudesta teematapahtumassa?

Tutkimme arvioinnin sekä osallistuvan havainnoinnin kautta, miten voimme tuoda nuorille tietoa ja kokemuksia monikulttuurisuudesta teematapahtuman avulla. Pyrimme olemaan mahdollisimman paljon nuorten kanssa toimipisteillä ja teimme havaintoja heidän toiminnastaan sekä käyttäytymisestään.

4.1.1 Helmiaskartelupiste

Helmiaskartelupiste osoittautui pisteistämme kaikista vetovoimaisimmaksi. Riippumatta iästä ja sukupuolesta kaikki nuoret askartelivat helmikoruja omaan tyyliinsä sopien. Seinällä olleet monikulttuuriset kuvat puhututtivat nuoria ja keskustelu muista kulttuureista ja heidän tavoistaan kävi vilkkaana. Tällaisella toiminnallisella pisteellä tietoa ja kokemusta on helpoin tuoda keskustelun avulla. Ympäristön monikulttuuristen virikkeiden, kuten esineiden ja kuvien avulla teemoihin on helppo tarttua. Pienen puuhastelun ohella nuorten kanssa on helppo keskustella vastavuoroisesti ja näin saada nuorten omatkin mielipiteet ja kokemukset kuuluville. Nuoret tekivät havaintoja kulttuureja yhdistävistä tekijöistä, kuten juuri

askartelemistaan helmikoruista sekä eroista esimerkiksi vaatteiden suhteen. Myös selkeät ulospäin näkyvät erot eri etnisten ryhmien edustajissa puhututtivat.

4.1.2 Rintanappikonepiste

Rintanappikonepisteellä keskeisenä teemana oli suvaitsevaisuus ja erilaisuuden ymmärtäminen rikkautena. Monikulttuurisuudesta puhuttaessa törmätään usein juuri suvaitsevaisuuskeskusteluun, ja tämän pisteen ideana olikin tuoda nuorille positiivisia kokemuksia erilaisuudesta. Rintanappien aiheina oli ylpeys olla erilainen sekä erilaisuudesta huolimatta jokaisen samanarvoisuus. Teemat olivat ajatuksia ja keskustelua herättäviä, mutta mielipidettä ei ollut pakko sanoa ääneen vaan kuva ja teksti kertoivat sen nuoren puolesta. Käyttämämme Allianssi Ry:n pohjat saivat myös paljon kiitosta onnistuneista kuvituksista. Nuoret kävivät pisteellä ahkerasti ja monet tekivät useampiakin rintanappeja. Rintanappien avulla monikulttuurinen kokemus ja suvaitsevaisuus leviävät toivottavasti myös nuorisokerhon ulkopuolelle.

4.1.3 Videonurkkaus

Kuten rintanappipisteessämme videonurkkauksessa pääteema liittyi monikulttuurisuuteen juuri suvaitsevaisuuden näkökulmasta. Koimme, että elokuva on hyvä tapa tavoittaa suurempikin joukko nuoria yhdellä kertaa ja tämän päivä nuorille tutun median kautta heitä on helppo lähestyä. Elokuvan katsomisen jälkeen nuorten kanssa voi käydä keskustelua sen tapahtumista ja teemoista samalla kannustaen avarakatseiseen itsenäiseen ajatteluun. Monet nuorista olivat nähneet valitsemamme elokuvat, mutta eivät olleet ajatelleet tarinan eri merkityksiä. Puhuimme ihmisten eri piirteistä, heikkouksista ja vahvuuksista sekä siitä, kuinka maailma olisi mustavalkoinen, jos kaikki olisivat samanlaisia. Nuoret olivat samaa mieltä ja totesivat, että toiset eroavaisuudet vain näkyvät toisia paremmin ulospäin.

4.1.4 Infopiste

Monikulttuurista tietoa parhaiten ja selkeimmin voidaan tuoda nuorille infopisteellä. Nuoret pääsevät itse lukemaan muista kansoista ja kulttuureista sekä tutustumaan

heidän tapoihin ja normeihinsa. Havainnoimme, että tekstiä ei kuitenkaan saa olla liian paljon tai nuoret eivät jaksa tarttua siihen. Sisällöiksi on hyvä ottaa nuoria kiinnostavia aiheita sekä elävöittää esillepanoa kuvilla. Esittelimme nuorille materiaalia ja kyselimme heiltä, mitä he jo entuudestaan tietävät ja mistä asioista olisivat kiinnostuneet tietämään lisää. Kiinnostusta löytyi eri kulttuureja kohtaan ja monet myönsivät tietävänsä hyvinkin vähän seutumme kansallisuuksista. Tiedustelimme myös heidän mahdollisia ennakkoluulojaan ja pyrimme yhdessä pohtimaan, mistä ne ovat saaneet alkunsa. Ennakkoluulot olivat suuressa osassa tapauksista yleisiä stereotypioita ja yleistyksiä mm tietyn kansan mentaliteetista tai tavoista. Puhuimme siitä, kuinka jokainen ihminen tulee kohdata yksilönä ja että kaikissa kulttuureissa on erilaisia persoonia.

4.1.5 Ennakkoluulo-pelkokerroin

Ennakkoluulot usein kumpuavat tietämättömyydestä sekä erilaisten ulkoisten piirteiden synnyttämästä hämmennyksestä. Pelkokertoimessa monikulttuurista kokemusta pystyy tuomaan konkreettisesti ennakkoluulojen kohtaamisena ja voittamisena.

Havainnoimme nuorten olevan aluksi järkyttyneitä nähdessään pöydän tarjoilut, mutta viisi poikaa lähti kuitenkin rohkeasti mukaan peliin alun epäröinnin jälkeen. Järkytys muuttui kuitenkin nopeasti helpotukseksi ja innostumiseksi heidän huomattuaan maut tutuiksi. Keskustelimme jälkikäteen juuri siitä, kuinka monesti jokin itselleen oudolta näyttävä asia usein siihen tutustuttuaan osoittautuu miellyttäväksi.

4.2 Nuorten kokemuksia monikulttuurisista teemoista tapahtumassa

Oli haastavaa tutkia ja arvioida tapahtuman teemojen ja toimipisteiden toimivuutta, sillä niin vähäinen määrä nuoria jätti palautetta. Valtaosa tuloksista pohjautuikin nuorten kanssa käytyihin keskusteluihin sekä havaintoihin heidän toiminnastaan. Voimme kuitenkin tehdä havaintoja tapahtumamme perusteella siitä, mitkä toimintamuodot voisivat toimia pyrittäessä tuomaan nuorille uusia kokemuksia monikulttuurisuudesta.

Tavoitteenamme oli konkreettisen tiedon ja kokemuksien lisäksi myös tuoda tietoa suvaitsevaisuudesta sekä solidaarisuudesta ja toimipisteiden tarkoituksena olikin herättää keskustelua kyseisistä aiheista nuorten keskuuteen. Arvioidessamme järjestämäämme tapahtumaa huomasimme nuorten lähtevän mukaan uusiin asioihin helposti. Tätä voisi hyödyntää monikulttuurisessa nuorisotyössä, esimerkiksi haettaisiin ideoita nuorilta pyrittäessä vaikuttaa asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan. Nuoret itse ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan mitkä toimintamuodot ovat tehokkaita monikulttuurisessa nuorisotyössä. Positiivinen palaute tapahtuman toiminnallisuudesta viittaa käytännönläheisten ja toiminnallisten menetelmien toimivuuteen. Tulosta ei kuitenkaan voida pitää yleispätevänä, sillä osallistujamäärämme ei ollut niin suuri, että sen avulla voisi tulkita valitsemiemme menetelmien olevan päteviä maanlaajuisesti.

Tapahtumaa järjestäessämme mietimme monesti lähtevätkö nuoret mukaan suunnittelemiimme pisteisiin ja epäröimme heidän osallistumisaktiivisuuttaan. Ajatuksia herätti myös, kuinka nuoret kokevat meidän läsnäolomme ja suostuvatko he keskusteluihin kanssamme. Jouduimme kuitenkin itse huomaamaan ennakkoluulomme aiheettomiksi, sillä toiminnalliset pisteet olivat erittäin vetovoimaisia. Erityisesti helmi- ja rintanappipisteillä oli kysyntää, sillä nuorisomuodin mukaiset korut olivat tervetulleita kotiin viemisiä. Nuoret nauttivat tekemisen ohessa vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta ja havainnoimmekin, että parhaiten myönteiset vaikutukset saavutetaan yhdessä tekemällä, keskustelemalla ja kokemalla monikulttuurisuutta ympäristössä.

Havainnoimme, että nuorten asenteet ja kokemukset maahanmuuttajista vaihtelevat suuresti. Illassa kävi nuoria, jotka myönsivät suuriakin ennakkoluuloja sekä heitä, joilla oli äärimmäisen avoin maailmankatsomus. Lähtökohdistaan huolimatta kaikki nuoret osallistuivat toimintaan ja keskusteluun ja jättivät mahdolliset ennakkoluulot ja negatiiviset asenteet taka-alalle. Asenteet usein muuttuvat globalisaation levitessä sekä maailman muuttuessa ja valtioiden rajojen hälvenemisen myötä hälvenevät usein myös ennakkoluulot. Tärkeää onkin korostaa nuorille kaikkien ihmisten yksilöllisyyttä, erilaisuutta sekä samanarvoisuutta ja jokaisen hyväksymistä omana itsenään kulttuuristaan tuijottamatta. Nuoret seuraavat lähipiirinsä mallia, joten jo

yhden ihmisen asenteisiin ja kokemuksiin vaikuttaminen voi saada aikaan muutoksia myös muissa.

4.2.1 Palaute tapahtumasta työntekijöiltä

Tapahtumaan osallistuneilta nuorisotoimen työntekijöiltä saimme positiivista palautetta. Heidän mielestään vastaavaa toimintaa tulisi lisätä ja juuri monikulttuurisuuden ja siihen liittyvien teemojen käsittelyyn olisi tarvetta. Perusnuorisotyöhön pitäisi heidän mielestään laajemmin sisällyttää monikulttuurinen nuorisotyö ja saada enemmän nuoria myös muista kulttuuritaustoista käymään nuorisokerhoilla.

Tapahtuman sisältöihin sekä toteutukseen nuorisotyöntekijät olivat erittäin tyytyväisiä. Nuorille oli tarjolla riittävästi virikkeitä sekä ohjelman skaala oli tarpeeksi laaja. Heidän mielestään oli hyvä myös sisällyttää täysin viihteellistäkin ohjelmaa biljardikilpailun muodossa, jotta nuorilla on mahdollisuus osallistua myös tuttuun ja turvalliseen toimintaan. Olimme palautteen mukaan myös hyvin onnistuneet luomaan tilaan rennon, helposti lähestyttävän kuitenkin monikulttuurisesta hengestä tinkimättömän ilmapiirin. Oma aktiivisuutemme sekä asennoitumisemme vaikutti nuoriin positiivisesti. Työntekijöitä jäi kuitenkin harmittamaan kävijämäärä, sillä kaikki toivoivat enemmän nuoria paikalle. Nuoria kävi illan aikana noin kolmisenkymmentä, kun parhaina iltoina kävijämäärä nousee reilusti yli viidenkymmenen.

4.2.2 Nuorten palaute tapahtuman sisällöistä

Suurin osa nuorista, joilta saimme palautetta kertoivat asenteidensa olevan jo entuudestaan avoimia ja myönteisiä. Saimmekin lähinnä kiitosta tekemästämme työstä, sillä monet kokivat kotiseutunsa nuorten asenteissa sekä kulttuuritietoudessa olevan vielä työsarkaa. Teemat olivat nuorten mielestä ajankohtaisia ja monet olivat toiveikkaita tapahtuman tuloksellisuudesta.

Toimipisteistä pidettiin niiden toiminnallisen luonteen vuoksi ja monista oli mukavapäästä itse tekemään ja kokeilemaan eikä illalla tarvinnut lähteä tyhjin käsin kotiin. Infopisteen tietopaketeista oli löytynyt myös mielenkiintoista tietoa seudun kulttuureista ja nuoret oppivat uutta etenkin venäläisyydestä. Toiminnan monipuolisuus sai myös paljon kiitosta ja nuoret olivat viihtyneet. Myös nuorten palautteessa kuitenkin harmiteltiin kävijämäärää ja arveltiin sen vielä tällä seudulla ehkä vieraalta tuntuvasta teemasta. Myös bändin peruuntuminen harmitti osaa nuorista, sillä se olisi ollut palautteen mukaan ”piste iin päälle”.

4.3 Oman toiminnan arviointi

Yleisellä tasolla tapahtuma onnistui mielestämme hyvin. Olimme suunnitelleet pisteet ja illan kulun huolellisesti ja käyttäneet aikaa materiaalien hankintaan. Onnistuimme verkostoitumaan ja saimmekin yhteistyökumppaneilta rahoitusta, lahjoituksia sekä paljon tukea ja apua. Otimme nuoria mukaan suunnittelutyöhön, jotta tapahtuman puitteet ja toiminta olisi nuorten lähtökohdista nousevaa ja nuoria kiinnostavaa. Arvioimme siis, että asenteisiin voidaan vaikuttaa resurssit sekä asiakasryhmän lähtökohdat ja osallisuus huomioimalla.

Illan kuluessa kiersimme nuorten kanssa pisteillä keskustellen ja kannustaen heitä osallistumaan, kommentoimaan sekä itsenäisesti pohtimaan tapahtuman teemoja. Tarkoituksemme oli motivoida nuoria aktiivisuuteen kuitenkin painostamatta ketään osallistumaan. Nuoret olivatkin aktiivisesti mukana osallistuen keskusteluun sekä toimintaan, minkä koimme merkkinä onnistumisesta. Arviointimme mukaan asenteisiin voidaan siis vaikuttaa myös pyrkimällä tasavertaisuuteen nuorten kanssa sekä aidon kuulemisen kautta.

4.3.1 Kehityshaasteet ja jatkotutkimuskohteet

Vaikka toiminta olisi onnistunutta ja tyydyttävää niin arviointia tulee tehdä myös kriittisestä näkökulmasta. Kehityshaasteiden tunnistaminen edellyttää omien kykyjen realistista tiedostamista sekä rakentavaa arviointikykyä. Kehityshaasteenamme on

kerätä vielä lisää ammattitaitoa ja kokemusta nuorisotyöstä, jolloin heitä lähestyminen sekä vastavuoroinen dialogi olisi helpompaa ja luontevampaa. Nuorten asenteisiin vaikuttaakseen täytyy ensin tuntea nuorten ajattelumaailmaa, maailmankuvaa sekä nuorisokulttuureja. Toisena kehityshaasteena on taustojen tarkempi selvittäminen sekä nuorten tämän päivän maailmaan tutustuminen.

Monikulttuurisen nuorisotyön kenttä on ajankohtainen ja mielenkiintoinen tutkimuskohde kaikessa laajuudessaan ja erilaisia näkökulmia on monia. Tämän opinnäytetyön näkökulmasta jatkotutkimuskohteena voisi kuitenkin olla esimerkiksi, kuinka sosionomi voisi kehittää monikulttuurisen nuorisotyön menetelmiä valtaväestön nuorten parissa tai mitä kulttuurien kohtaaminen nuorisokerholla merkitsee. Myös suvaitsevan ajattelun kehittyminen solidaarisuudeksi olisi mielestämme mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde.

Verkostoituminen ja moniammatillinen yhteistyö ovat sosionomille tärkeitä työvälineitä. Eri instituutioiden, kuten koulujen ja harrastustoiminnan ja nuorisotoimen yhteistyötä tulisi myös kehittää ja sen mahdollisuuksia tutkia lisää. Eri alojen ammatilliset näkemykset täydentävät toisiaan ja monikulttuuristen tavoitteiden tulokset voisivat näkyä kokonaisvaltaisemmin nuoren elämässä, jos eri yhteisöt tarttuisivat haasteeseen.

5. POHDINTA

Tutkimuksemme on kokonaisuudessaan ollut todella antoisa, mielenkiintoinen ja positiivinen kokemus. Olemme oman ammattitaidon kehittämisen ohella päässeet tutustumaan myös työelämään ja nuorisotyöhön käytännössä. Monikulttuurisen työn merkitys sosiaalialalla on osoittautunut suureksi ja nuorten lisäksi myös muiden asiakasryhmien kanssa työskentelyyn kuuluvaksi. Prosessi oli tarpeeksi haastava ja sitä kautta palkitseva, että koemme kehittyneemme paljon myös työntekijöinä sekä myös ihmisinä.

Onnistuimme mielestämme vastaamaan tutkimuskysymyksiin, mutta nuorilta saatu palaute jäi turhan niukaksi. Olisimme saaneet paremmat tulokset, jos olisimme vieneet lomakkeet suoraan nuorille ja pyytäneet heitä erikseen täyttämään niitä.

Tutkimusmenetelmien valinta oli myös tarkoitukseemme nähden sopiva. Havainnointi ja arviointi ovat hyviä menetelmiä juuri toiminnalliseen opinnäytetyöhön ja mielestämme ne toimivat meidän tutkimuksessamme parhaiten.

Tutkimuksemme luotettavuus heijastuu teoretiedosta, johon aloimme tutustua jo melkein vuotta ennen itse tapahtuman ajankohtaa. Se oli koko projektin läpi läsnä ja peilasimme valmisteluvaiheessa ratkaisujamme käytännön tietoon sekä teoriaan. Toimipisteiden ja illan ohjelman suunnittelussa on huomioitu monikulttuurisen nuorisotyön menetelmät ja kulttuurien kohtaamisen sekä solidaarisuuden viitekehykset. Luotettavuutta heikentää hieman kuitenkin osallistujien sekä palautteen odotettua vähäisempi lukumäärä. Nuoret pääsivät osallistumaan myös tapahtuman suunnitteluun, ja itse tapahtumassakin he olivat aktiivisina toimijoina, mikä kuvastaa työmme eettisyyttä.

Selvennämme työssämme myös mielestämme tarpeeksi yksityiskohtaisesti suunnitteluprosessimme sekä teoriaosuutemme on selkeä ja napakka. Työmme näkökulma ja eri vaiheet tulevat myös jäsennellysti esille. Kaikki tämä tukee tutkimuksemme toistettavuutta. Opinnäytetyöstämme voidaan myös löytää jatkotutkimuksen kohteita, ja se antaa ideoita ja näkökulmia sosiaalialan työkenttään. Saimme tutkimuksellamme todennettua monikulttuurisen työn merkityksen

valtaväestön nuorten keskuudessa sekä monikulttuuristen teemojen sovellettavuuden eri tilanteisiin. Monikulttuurista nuorisotyötä on meidän näkökulmastamme tutkittu ja toteutettu vähän ja onnistuimme tuomaan uutta tietoa ja käytäntöjä nuorisotyöhön maahanmuuttajatyön lisäksi.

Kehitettävää tietenkin on, ja olihan tämä meidän ensimmäinen kerta monikulttuurisina nuorisotyöntekijöinä, suuren ryhmän ohjaajina sekä tapahtuman organisoijina. Nyt, kun katsomme taaksepäin, löydämme muutamia seikkoja, joita olisi voinut kehittää. Tapahtuman markkinointia olisi voinut laajentaa ja mennä esimerkiksi kouluille puhumaan aiheesta ja jakamaan esitteitä oppilaille henkilökohtaisesti. Myös näyttävämpi mainos lehdessä olisi voinut houkutella enemmän nuoria paikalle. Pelkäsimme kuitenkin, että liian massiivinen markkinointi toisi liikaa nuoria pieneen tilaan. Tarkoituksenamme oli kuitenkin pitää tapahtuma pienimuotoisena ja lämminhenkisenä. Olemme pohtineet näin jälkeenpäin myös maahanmuuttajien osallistumista tapahtumaan. Muutama taho ehdotti meille asiaa, mutta päädyimme hylkäämään idean, sillä meitä arvelutti liikaa nuorten suhtautuminen. Tässä tapauksessa meillä itsellämme oli ennakkoluuloja ja olisikin mielenkiintoista toteuttaa toinen tapahtuma, jonka järjestelyihin osallistuisi myös eri kulttuuritaustaisia ihmisiä ja nähdä, muuttuisivatko vaikutukset ja tulokset.

Meille tärkein elementti työssä oli yhteistyö ja vuorovaikutus nuorisotyöntekijöiden ja erityisesti nuorten itsensä kanssa. Ilman heidän panostaan ja aktiivisuuttaan työstämme ei olisi tullut läheskään niin antoisa kuin se on nyt. Saimme arvokasta kokemusta niin kirjallisesta tutkimustyöstä, kuin sosiaalialan työn toiminnallisesta puolestakin. Vaikka olemmekin tuloksiin tyytyväisiä, niin tärkein anti on kuitenkin kaikki ne elämykset, kokemukset ja muistot mitkä projektista jäivät. Työn jälki on antanut suuntaa myös omiin ammatti-identiteetteihimme ja sen tulokset ovat arvokas työväline meille ja toivottavasti monille muillekin tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Arvilommi, N. 2005. Monikulttuurisuus sosiaali- ja terveystalouden ammatillisena haasteena. Helsinki: Multiprint Oy.

Cantell, M 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi, P., Ali, A., Alitolppa-Niitamo, A., Kyntäjä, E. & Quoc Cuong, N. (toim.) 2001. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Haatainen, T. Johdanto. Teoksessa Myllymäki, T. (toim.) Pallo Haltuun. Kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Kehitysyhteistyön palvelukeskus

Harinen, P 2005. Nuoret monikansallistuvassa ja -kulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Wilska, T. Erilaiset ja samanlaiset, nuorisobarometri 2005. Helsinki: Yliopistopaino, 98 - 110.

Helve, H.2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino

Honkasalo, V., Souto A. & Suurpää L, 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/kymppikerho.pdf> [viitattu 25.3.2009]

Honkasalo, V. & Souto, A. 2007. Monikulttuurinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A.,2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Hakapaino oy

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O.. Suomalainen vieraskirja: kuinka käsitellä monikulttuurisuutta? Tampere: Vastapaino, 16 - 37.

Jasinkaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Vesala, T. 2002. Rasismi ja syrjintä Suomessa, maahanmuuttajien kokemuksia. Tampere: Tammerpaino oy.

Joppke, C 1999. Challenge to the Nation-State. Immigration in Western Europe an the United states. saatavissa: [http://books.google.com/books?hl=fi&lr=&id=nMTUIBYJJXMC&oi=fnd&pg=PP15](http://books.google.com/books?hl=fi&lr=&id=nMTUIBYJJXMC&oi=fnd&pg=PP15&dq=immigration&ots=_MzNg34Jou&sig=KHafJlGgNN5YPFbRvxtUXtIyYc4#PPA1,M1)

[hl=fi&lr=&id=nMTUIBYJJXMC&oi=fnd&pg=PP15](http://books.google.com/books?hl=fi&lr=&id=nMTUIBYJJXMC&oi=fnd&pg=PP15&dq=immigration&ots=_MzNg34Jou&sig=KHafJlGgNN5YPFbRvxtUXtIyYc4#PPA1,M1)

[&dq=immigration&ots=_MzNg34Jou&sig=KHafJlGgNN5YPFbRvxtUXtIyYc4#PPA1,M1](http://books.google.com/books?hl=fi&lr=&id=nMTUIBYJJXMC&oi=fnd&pg=PP15&dq=immigration&ots=_MzNg34Jou&sig=KHafJlGgNN5YPFbRvxtUXtIyYc4#PPA1,M1) [viitattu 25.3.2009]

Joronen, M. & Salonen, A. 2006. Rasismi ja etninen syrjintä-ajatuksia ja tekoja. Teoksessa Salonen, A. & Villa, S.. Rasismi ja etninen syrjintä Suomessa 2005. Helsinki: Cosmoprint.

Kouvolan seudun maahanmuutto-ohjelma 2006. Kouvolan kaupungin internetsivut. saatavissa: <http://www.kouvola.fi/maahanmuuttajat.html>

Launonen, L. & Pulkkinen, L. (toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä: kohti uutta toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Liebkind, K 2001. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. 2.painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Nieminen, J 2007. Vastavoiman hahmo-nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A.,2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Hakapaino oy.

Puustinen Markku 2006. Kotkalaisten ja kouvolaalaisten asenteet ulkomaalaisia kohtaan. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun yhteisölehti Koskinen 6/06.

Räty M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Suurpää, L 2005. Suvaitsevaisuus. Sietämistä vai solidaarisuutta. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O.. Suomalainen vieraskirja: kuinka käsitellä monikulttuurisuutta? Tampere: Vastapaino, 41 - 68.

Tilastokeskus 2008. Suomen väestö 2007. Julkaistu 23.8.2008

saatavissa:

http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2007/vaerak_2007_2008-03-28_tie_001_fi.html

Vartia, M., Bergbom, B., Giorgiani, T., Kintala-Rasmus, A., Riala, R. & Salminen, S.
2007. Monikulttuurisuus työn arjessa. Tampere: Tammerpaino oy

Virrankoski, O 2001. Maa kallis isien. Tutkimus peruskoulunsa päättävien oppilaiden
isänmaallisuudesta, suvaitsevaisuudesta ja etnisistä ennakkoluuloista. Turku: Kirja-
Aurora (DIGIPAINO)